

Ympäristövaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: ICES:n tieteelliset neuvot vuoden 2025 kalastusmahdollisuuksista Itämerellä

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: ICES:n tieteelliset neuvot vuoden 2025 kalastusmahdollisuuksista Itämerellä (E 39/2024 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- kalatalousneuvos Risto Lampinen, maa- ja metsätalousministeriö
- ympäristöneuvos Penina Blankett, ympäristöministeriö
- erikoistutkija Jari Raitaniemi, Luonnonvarakeskus

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Kalatalouden Keskusliitto
- Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry
- Tornio-Muoniojokiseura ry
- WWF Suomi

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Kansainvälinen merentutkimusneuvosto ICES antoi 31.5.2024 suosituksensa Itämeren kalastuskiintiöiksi vuodelle 2025.

Valiokunnan lausunto YmVL 11/2024 vp

Valtioneuvoston kanta

Peruskanta

Valtioneuvosto kannattaa Itämeren kalastusmahdollisuuksien vahvistamista vuodelle 2025 siten, että kalakantoja hyödynnetään kestävää enimmäistuottoa (Maximum Sustainable Yield, MSY) koskevan EU:n yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteiden mukaisesti.

Kalastusmahdollisuudet tulee siten vahvistaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen 2016/1139 Itämeren turska-, silakka- ja kilohailikantoja ja näitä kantoja hyödyntäviä kalastuksia koskevan monivuotisen suunnitelman ja ICES:n niitä koskevan uusimman tieteellisen neuvon perusteella.

Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohen TAC

Valtioneuvosto kannattaa ICES:n neuvon perusteella vuodeksi 2025 ratkaisua, jonka mukaan TAC asetettaisiin 40 000 lohen merisaaliin (kaupallisen ja vapaa-ajankalastuksen) perusteella siten, että Pohjoisella Itämerellä, Ahvenanmerellä, Saaristomerellä ja Pohjanlahdella (leveyspiirin 59°30'N pohjoispuolella osa-alueilla 29N, 30 ja 31) voidaan neljän merimailin sisäpuolella kutuvaelluksen aikana (toukokuun alun ja elokuun lopun välisenä aikana) kalastaa lohta kohdennetusti. ICES:n mukaan lohenkalastus tulisi Itämeren pääaltaalla leveyspiirin 59°30'N eteläpuolella kieltää.

Lisäksi pyritään siihen, että aiempien vuosien tavoin muut Itämeren jäsenvaltiot sitoutuisivat siirtämään hyödyttömiksi jäävät lohikiintiönsä tarvittavilta osin ylläpitämään Suomen (ja Ruotsin) rannikkokalastusta. Tämän mahdollisuuden hyödyntämistä harkitaan kuten aiemminkin lohitalanteen ja erityisesti lohen nousua jokiin koskevan tiedon perusteella.

Valtioneuvosto lähtee siitä, että lohenkalastuksen säätelytoimenpiteiden tulee kohdella kaupallista ja vapaa-ajan kalastusta (ml. kalastusmatkailu) tasapuolisesti.

Valtioneuvosto kannattaa lisäksi teknisten kalastussääntöjen jatkamista. Leveyspiirin 59°30'N pohjoispuolella osa-alueilla 29N, 30 ja 31 touko-elokuussa neljän merimailin sisäpuolella lohen vapaa-ajankalastusta ei rajoitettaisi EU säännöksiin.

Valtioneuvosto edellyttää, että komissio ja jäsenvaltiot edelleen valvovat, että Itämerellä ei harjoiteta laitonta lohenkalastusta ja että lohenkalastuksen edellä mainittua kieltoa Itämeren pääaltaalla noudatetaan.

Valtioneuvosto pitää erittäin tärkeänä, että Itämerelle saadaan lohen monivuotinen suunnitelma.

Lisäksi valtioneuvosto katsoo, että kaikki kalastuskuolevuus tulee ottaa huomioon kalastuksen säätelyssä.

Valiokunnan lausunto YmVL 11/2024 vp

Suomenlahden lohen TAC

Valtioneuvosto kannattaa Suomenlahden lohen TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon mukaisesti (9 440 kpl) siten, että hylkeiden vahingoittamien lohien sekä vapautettujen alamittaisten (kuolleet) lohien määrä ja arvioitu raportoimaton saalis sekä Venäjän osuus (9,3 %) vähennetään, jolloin EU TAC olisi noin 8 000 lohta.

Pohjanlahden silakan TAC

Valtioneuvosto ottaa kantaa Pohjanlahden silakan TAC määrään, kun ICES:n neuvo siitä on saatua. ICES arvioi Pohjanlahden silakan kutukannan koolle ja kalastuskuolevuudelle uudet viitearvot syyskuuhun mennessä, jonka perusteella TAC voidaan asettaa kalastuskuolevuuden MSY vaihteluvälin mukaisesti.

Suomenlahden ja Itämeren pääaltaan silakan TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon Fmsy vaihteluvälin kutukannan kokoon suhteutetun alarajan ja pistearvon välillä siten, että TAC olisi 95 340—125 344 tonnia.

EU:n TAC muodostuisi vähentämällä Venäjän osuus (9,5 %) ja ottamalla huomioon Riianlahden ja pääaltaan välinen vaellus, jolloin EU:n TAC olisi 83 880—111 034 tonnia (107—175 % lisäys verrattuna vuoden 2024 EU TAC:iin 40 368 tonnia).

Riianlahden silakkakannan TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon ja Fmsy vaihteluvälin ala- ja ylärajan välillä siten, että TAC olisi 30 394—45 235 tonnia.

Läntisen silakkakannan TAC

Valtioneuvosto kannattaa ICES:n neuvon mukaisesti nollasaalista läntiselle silakkakannalle.

Kilohailin TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon ja Fmsy vaihteluvälin ala- ja ylärajan välillä siten, että TAC olisi 130 195—169 131 tonnia. TAC:n tasossa tulee ottaa huomioon Venäjän osuus (10,08 %) siten, että EU:n TAC olisi 117 071—152 082 tonnia (42—24 % vähennys verrattuna vuoden 2024 EU TAC:iin 201 000 tonnia).

Itäisen turskakannan TAC

Valtioneuvosto kannattaa sitä, että turskalle asetetaan vain sivusaalis-TAC aiempien vuosien mukaisesti. Valtioneuvosto myös kannattaa nykyistä kuturauhoitusta (touko-elokuu) ja vapaa-ajan kalastuksen kieltämistä turskan pääasiallisilla esiintymisalueilla osa-alueilla 24—26.

Valiokunnan lausunto YmVL 11/2024 vp

Turskan sivusaaliskiintiön kohdennettu käyttö osana tutkimuskalastusta olisi aiempien vuosien mukaisesti sallittava, jotta turskakannan tilan kehitystä voidaan arvioida. Vaihtoehtoisesti tulee sallia turskaan kohdentuva pienimuotoinen kalastus alle 12 metrin pituisilla muita kuin trooleja käyttävillä kalastusaluksilla läntisen silakan vuotta 2024 koskevan ratkaisun mukaisesti.

Lisäksi Suomen kannalta on tärkeää, että jäsenvaltiot sitoutuvat edelleen turskaa koskeviin kiintiövaihtoihin niin, että turska ei muodostu pullonkaulalajiksi muiden lajien kalastuksessa niille jäsenvaltioille, joiden turskakiintiöt ovat pienet.

Läntisen turskakannan TAC

Valtioneuvosto kannattaa sitä, että turskalle asetetaan vain sivusaalis-TAC aiempien vuosien mukaisesti.

Punakampela

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon mukaisesti siten, että TAC on enintään 20 062 tonnia osa-alueilla 22—32 (vuonna 2024 TAC on 11 313 tonnia).

Meritaimen

Valtioneuvosto kannattaa sitä, että meritaimenen kaupallisen kalastuksen kieltoa jatketaan myös vuonna 2025 neljää meripeninkulmaa kauempana perusviivoista mitattuna.

Yhteisymmärryksen saavuttamiseen tarvittava neuvotteluvara

Valtioneuvosto on neuvotteluprosessin aikana valmis hyväksymään ja valmistelemaan omaaloitteisesti sellaisia ratkaisuja (esim. kalastuksen ajallisia ja alueellisia rajoituksia), jotka ovat ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestäväen kalastuksen ja varovaisuusperiaatteen mukaisia sekä ovat tarpeen poliittisen yhteisymmärryksen saavuttamiseksi ja Suomen tavoitteiden edistämiseksi neuvostossa.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Kansainvälinen merentutkimusneuvosto ICES antoi 31.5.2024 suosituksensa Itämeren kalastuskiintiöiksi vuodelle 2025. Komissio antaa ehdotuksensa Itämeren vuoden 2025 kalastusmahdollisuuksista elo-syyskuun vaihteessa 2024. BALTFISH-kokous käsittelee komission ehdotusta syys-lokakuussa ja asiasta päättää maatalous- ja kalastusneuvosto lokakuussa 2024.

Valiokunta on ollut tyytyväinen vakiintuneeseen käytäntöön, jossa eduskuntaa informoidaan kaksivaiheisesti ensin ICES:n tieteellisen neuvon perusteella ja myöhemmin komission julkaistua ehdotuksensa varmistaen näin parhaat mahdollisuudet asian käsittelyyn. Valiokunta korostaa lähtökohtaisesti vakiintuneeseen tapansa, että ICES:n tieteellinen neuvo muodostaa ainoan kestäväen pohjan kalastusmahdollisuuksien vahvistamiselle, joten on tärkeää jatkaa johdonmukaisesti tukeutumista siihen korostaen kestävää enimmäistuottoa (Maximum Sustainable Yield, MSY).

Valiokunnan lausunto YmVL 11/2024 vp

Valiokunta korostaa edelleen oikea-aikaisen ja riittävän luotettavan tieteellisen tiedon merkitystä kalakantojen sääntelyä koskevan päätöksenteon pohjana.

Valiokunta toteaa, että tänä vuonna ennakkollinen käsittely on tavanomaista haastavampaa, sillä ICES antaa suosituksensa Pohjanlahden silakan osalta vasta syyskuussa, koska kannan kestävän hyödyntämisen tason määrittävät viitearvot ovat osoittautuneet toimimattomiksi, ja uusien kehittäminen on vielä kesken. Pohjanlahden silakkakannasta suuri osa isoimmista kokoluokista kuoli vuosina 2020—2022 heikon ravintotilanteen aiheuttaman nälkiintymisen takia. Vuosien 2023 ja 2024 tietojen perusteella silakoiden kunto on parantunut, joten vaihteluvälit ovat suuria, eivätkä syyt poikkeamille ole aina tiedossa.

Pohjanlahden lohen osalta tilanne on poikkeuksellinen, sillä lohen ennätyksellisen heikkoa nousua viime vuonna ei pystytty ennakoimaan, eikä syytä siihen tiedetä. Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden sekä Suomenlahden lohikantojen osalta ICES:n arvion mukaan vuoden 2021 vaelluspoikasvuosiluokan ensimmäisen merivuoden aikainen eloonjäänti on historian heikoin ja lohta on meressä vuosikymmeniin pienin määrä. Toistaiseksi on hyvin vähän tietoa vuosiluokan 2022 post-smolttien eloonjäännistä, mutta yhden merivuoden lohia havaittiin vuonna 2023 varsin vähän vuoden 2022 vaelluspoikasvuosiluokasta. Vaelluspoikasvuosiluokan 2023 eloonjäännistä ei ole toistaiseksi lainkaan tietoa, vaikka tämän vuosiluokan runsaus vaikuttaa keskeisesti vuoden 2025 lohenkalastukseen. Viime vuoden poikkeuksellisen pienen emokalamäärän ja lohien merivaelluksen aikaisen heikon selviytymisen vuoksi lohenkalastuksessa on tärkeää toimia varovaisuusperiaatteen mukaisesti ja saada päätösten pohjaksi myös tiedot tämän kesän nousumääristä. Valiokunta pitää hyvänä Suomen toteuttamaa linjaa merikalastuskiintiön 39 prosentin leikkauksesta ja siitä, että kiintiötä muilta mailta ei ole otettu käyttöön. Maa- ja metsätalousministeriö on myös reagoinut nopeasti tilaamalla Luonnonvarakeskukselta selvityksen syistä ennätyksellisen heikkoon tilanteeseen.

Valiokunta korostaa, että Itämeren tila on huolestuttava ja sen kielteiset vaikutukset näkyvät ravintoverkon eri osissa. Lohien merivaelluksen aikaiseen heikkoon selviytymiseen vaikuttanee merkittävästi se, että lohet käyvät syönnöksellä eteläisellä Itämerellä, jossa hapettomien pohja-alueiden laajuus on jo huomattava. Hapeton pinta-ala on kymmenkertaistunut vuosisadassa pääasiassa ravinnekuormituksen kasvun seurauksena ja ilmastonmuutoksen myötä kohonnut vesimassan lämpötila on myötävaikuttanut tilanteen pahenemiseen. Elinympäristöjen ja lajien tilaa heikentävät rehevöitymisen ohella toimet kuten ruoppaukset, ruoppausmassojen läjitykset, vesirakentaminen, vieraslajit, kalastus, kalastuksen sivusaaliksi joutuminen, roskaantuminen ja vedenalainen melu sekä kumulatiivisesti lisääntyvät paineet eri toiminnoista.

Edellä esitettyyn viitaten valiokunta yhtyy yleisellä tasolla valtioneuvoston toimintalinjaan, mutta ottaa asiaan varsinaisesti kantaa vasta valtioneuvoston annettua eduskunnalle E-kirjelmän syksyllä komission ehdotuksesta vuoden 2025 kalastusmahdollisuuksiksi.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Ympäristövaliokunta ilmoittaa,

Valiokunnan lausunto YmVL 11/2024 vp

että se yhtyy yleisellä tasolla valtioneuvoston toimintalinjaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia, mutta ottaa yksityiskohtaisesti kantaa vasta sitten, kun valtioneuvosto antaa kirjelmän asiaa koskevasta komission ehdotuksesta.

Helsingissä 13.6.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Jenni Pitko vihr
varapuheenjohtaja Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Pauli Aalto-Setälä kok
jäsen Marko Asell sd
jäsen Noora Fagerström kok
jäsen Petri Huru ps
jäsen Vesa Kallio kesk
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Jorma Piisinen ps
jäsen Mikko Polvinen ps
jäsen Tere Sammallahhti kok
jäsen Sara Seppänen ps
jäsen Saara-Sofia Sirén kok
varajäsen Sakari Puisto ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos